Theorieën vóór de parlementaire enquête

Bijlmerramp / 4 oktober 1992 tot de instelling van de enquête op 14 oktober 1998

36 beweringen en varianten in vijf thema's. De hoofdtafel scheidt de vroegste traceerbare aanwijzing van de uitkomst. Een oude Kamervraag dateert het onderwerp, maar bewijst nog niet dat de scherpste variant toen al werd verspreid.

01 Vlucht en toedracht

Bewering of variant	Herkomst en type	Uiteindelijke status	Wat de bronnen vaststellen	Wat openblijft of niet volgt	Bron / PIN
A01 · 29 okt. 1992; hernomen in 1994 **Extra rondje boven de Bijlmer of het centrum**	Reconstructie. Vincent Dekker in Trouw; ooggetuigen en een eigen routelezing. In zijn boek werd de strekking verder uitgewerkt.	**Weerlegd**	De enquête sloot een derde rondje op lage hoogte uit. De radarroute woog zwaarder dan onderling strijdige ooggetuigenverklaringen.	De commissie bekritiseerde wél de nauwkeurigheid van delen van de eerste reconstructie. Dat ondersteunt geen extra rondje.	J01, J02, E §2.4.15, §2.7-2.8, T, N01 PIN / code: 19921012; 19931014-02; F002
A02 · Uiterlijk 1994 **Watersporters waarschuwden de toren; de toren wist al dat twee motoren waren afgebroken**	Reconstructie. Vincent Dekker in zijn boek; getuigen rond het Gooimeer.	**Deels bevestigd**	Waarnemingen van getuigen waren nuttig voor de motorberging. De enquête vond dat het afbreken vanuit de toren of op het radarscherm niet als zodanig kon worden vastgesteld.	Een vroege melding en het besef bij de dienstdoende verkeersleider dat beide motoren fysiek waren afgebroken zijn verschillende beweringen.	J02, E §2.4.3-2.4.6, §2.7-2.8, T PIN / code: 19921012; 19931014-02
A03 · Publieke discussie vanaf 1992-1993; Kamer vóór okt. 1998 **Een andere baan, route of waterlanding had de ramp voorkomen**	Reconstructie. Onder meer Trouw stelde de rol van de verkeersleiding ter discussie. De werkgroep vroeg vóór de enquête naar de begeleiding.	**Onbewezen**	De enquête achtte een geslaagde landing op baan 27 én op een andere baan waarschijnlijk niet mogelijk. De exacte motieven voor de baankeuze bleven onbekend.	De simulatorstudie uit 2017 laat zien hoe sterk de uitkomst afhangt van schade en configuratie. Een gegarandeerd veilige baan- of waterlanding is niet aangetoond.	J03, W01, E §2.4.9-2.4.12, §2.7, L01 PIN / code: 19921012; 19921004(2)
A04 · 1993-1996 **Foto's tonen dat motor 3 vóór vertrek al door een gebroken ophanging scheefhing**	Reconstructie. Fotoanalyse door Louis Bertholet en P.L. Latour; Trouw stelde vragen; Boeing en TNO onderzochten de beelden.	**Betwist; niet bewezen**	De uitkomsten van de fotografische analyses liepen uiteen. De commissie kon er geen eenduidige hoek of afbreekscenario uit afleiden.	Een zichtbare afwijking op een foto bewijst geen reeds vóór vertrek gebroken breekpen. Het materiaalonderzoek is daarvoor een aparte toets.	J04, E §2.5.9-2.5.10, §2.8, T PIN / code: 950701; 19950621

Vlucht en toedracht · vervolg

Bijlmerramp / peildatum 14 oktober 1998

Bewering of variant	Herkomst en type	Uiteindelijke status	Wat de bronnen vaststellen	Wat openblijft of niet volgt	Bron / PIN
A05 · Uiterlijk 13 juni 1995 **Een botsing met een vliegtuigtrap in Keulen veroorzaakte de schade**	Reconstructie. Gerucht behandeld in correspondentie met H.J. van de Belt; antwoord van F.J. Erhart op 13 juni 1995.	**Onbewezen**	In het onderzoek van de onderhoudshistorie werd geen bevestiging gevonden van zo'n botsing.	Het gerucht levert geen verklaring voor de onderzochte vermoeiingsscheur en de afbreekvolgorde.	P02, T, E §2.5.8-2.5.11 PIN / code: 19950312; 19950613
A06 · Uiterlijk openbare zitting okt. 1993 **Het toestel was bij vertrek overbeladen en klom daarom slecht**	Reconstructie. Vroege discussies over klim en belading; Pruis situeert deze hypothese bij de openbare behandeling van 1993.	**Weerlegd**	Het startgewicht en de ligging van het zwaartepunt bleven binnen de limieten. De aanvankelijke klimprestatie viel binnen de mogelijkheden van het toestel.	Verschillen tussen vrachtpapieren bewijzen geen overbelading. De enquête vond evenmin bewijs dat vracht werd gedumpt om hoogte te winnen.	P06, E §2.4.1, §2.7, §4.1.1, T PIN / code: 19931014-02; 19921004(2)
A07 · 4 okt. 1992 als onderzoeksspoor **Een aanslag veroorzaakte de ramp**	Complotvariant. Politie/BVD toetsten die avond de mogelijkheid van terrorisme. De oudste verifieerbare datering betreft het onderzoeksspoor, niet de eerste publieke beschuldiging.	**Onderzoek afgesloten; geen aanwijzingen**	Het onderzoek vond geen aanwijzingen voor een aanslag. De gedocumenteerde ongevalsketen begint bij het bezwijken van de motorophanging.	De specifieke raketvariant is in een latere terugblik genoemd; een afzonderlijke publicatie vóór de peildatum is hier niet vastgesteld.	E §3.7.3, §3.15, T, P02 PIN / code: 19921004(2); F003
A08 · 8 okt. 1998 (brief werkgroep) **Verschillen tussen klokken, radar en DFDR zouden een verborgen route of datamanipulatie bewijzen**	Doofpotvariant. Vóór de enquête vroeg de werkgroep naar verschillen tussen gegevens en naar verdwenen of gewijzigde gegevensdragers. Dat waren vragen, geen beschuldiging.	**Onbewezen; routevariant weerlegd**	Er zijn verschillen in tijdreferenties en beperkingen in de oorspronkelijke reconstructie. De enquête verwierp het derde rondje en zag radar als het stevigste uitgangspunt.	De tijdverschillen vereisen synchronisatie. Ze vormen geen positief bewijs voor vervalsing. Afzonderlijke beschuldigingen uit het aanhangsel zijn niet allemaal vóór 14 oktober gedateerd.	W01, E §2.4, §2.7-2.8, N01 PIN / code: 19921012; 19931014-02; 20260302-01

Lading en documenten

Bijlmerramp / peildatum 14 oktober 1998

Bewering of variant	Herkomst en type	Uiteindelijke status	Wat de bronnen vaststellen	Wat openblijft of niet volgt	Bron / PIN
B01 · 18 okt. 1992; opnieuw apr. 1998 **De verbrande vrachtbrief bewees geheime munitie of verboden wapens**	Speculatie over lading. Een bewoner toonde in NOVA een fragment met een militaire omschrijving; De Telegraaf bracht in april 1998 een munitieclaim.	**Deels bevestigd; conclusie onbewezen**	De vrachtbrief was echt en verwees naar een samengestelde zending. De Economische Controledienst onderzocht de onderliggende vrachtbrieven.	Militaire omschrijving, militaire afnemer, militaire onderdelen en verboden wapens zijn niet hetzelfde. De vondst op zichzelf bewijst de verdergaande claim niet.	E §4.1.4, §4.5.3, §4.6.3, §6.6, Q01 PIN / code: KST262419B-01
B02 · 16 sep. 1993 **'Vliegende chemiefabriek': gevaarlijke vracht was verzwegen en vormde een uitzonderlijk gevaar**	Doofpot- en risicoframe. Vincent Dekker, Trouw; daarop Kamervragen van Rob van Gijzel.	**Deels bevestigd**	Geclassificeerde gevaarlijke goederen waren aan boord, circa 10.000 kg bruto. De informatievoorziening was op onderdelen gebrekkig. De lading veroorzaakte het ongeval niet.	Transportclassificatie geeft geen bewijs van acute vergiftiging op de rampplek of van een bewuste gezamenlijke doofpot. Ook een onvolledige mededeling is niet hetzelfde als een vervalst document.	J08, E §3.16, §4.1, §4.7, T, M01 PIN / code: 19921004; KST262419B-01; F004
B03 · 25 juli 1996; NOVA 4 okt. 1997 **El Al vervalste of verduisterde vrachtbrieven; 'dubbele boekhouding' in Keulen-Bonn**	Doofpottheorie. Aangifte door J. Plettenberg; NOVA interviewde Duitse ex-medewerkers. Van Gijzel bracht de kwestie in de Kamer.	**Afgesloten (strafrechtelijk); niet bewezen**	Justitie zag in 1998 geen grond voor heropening. De enquête vond in de vrachtstukken geen aanwijzing voor fraude met de lading van vlucht 1862.	NOVA verstrekte de namen van de Duitse getuigen niet. Het besluit zegt niet dat alle administratie van de maatschappij buiten deze vlucht is doorgelicht.	K02, E §4.5.2, §4.7 PIN / code: 19980625; KST262419B-01
B04 · Juli-sep. 1998 **De '20 ton' was een verborgen partij en geen papieren probleem**	Doofpotvariant. Na commissie-Hoekstra bleef de inhoud van een deel van de transitlading onvoldoende gedocumenteerd. El Al leverde in 1998 aanvullende informatie over circa 14 ton.	**Documentgat bevestigd; verborgen vracht onbewezen**	De enquête achterhaalde de onderliggende vrachtbrieven van de resterende '20 ton'. Volgens de commissie wezen de documenten niet op een extra gevaarlijke geheime partij.	De late afgifte was reëel; inzage kwam pas na druk. Na de crash kon niet ieder pakket fysiek worden gecontroleerd.	W01, E §4.3, §4.6-4.7 PIN / code: KST262419B-01; 199805-01

Lading en documenten · vervolg

Bijlmerramp / peildatum 14 oktober 1998

Bewering of variant	Herkomst en type	Uiteindelijke status	Wat de bronnen vaststellen	Wat openblijft of niet volgt	Bron / PIN
B05 · 30 sep. 1998 **Vervoer van DMMP bewees sarin aan boord, of een bestemming voor een wapenprogramma**	Speculatieve gevolgtrekking. Harm van den Berg en Karel Knip (NRC) meldden de stof en de Israëlische ontvanger. De verdergaande claims zijn apart beoordeeld.	**Vervoer bevestigd; eindgebruik onbewezen**	Circa 240 kg DMMP naar het IIBR is gedocumenteerd. DMMP is geen sarin en kent ook civiele toepassingen. De stukken staven geen specifiek wapenprogramma voor deze partij.	De vrachtbrief documenteert de stof en de ontvanger. De latere bestemming in het laboratorium en het beoogde gebruik zijn daaruit niet af te leiden.	I11, E §4.1, §4.6-4.7, §6.6 PIN / code: 19980930; KST262419B-01
B06 · April 1998 als Kamervraag **Extra vluchten na de ramp dienden om belastend materiaal naar Israël af te voeren**	Complotvariant. De Kamer stelde op 22 april vragen over extra vluchten; de vroegste publicatie van de precieze afvoerclaim is niet vastgesteld.	**Vluchten bevestigd; geheime afvoer onbewezen**	De enquête reconstrueerde vier vluchten op 5 oktober. De UPS-Boeing diende als vervanging en het manifest had volgens de commissie geen bijzonder karakter.	Het nulmanifest van een afzonderlijke Boeing 707 kon niet worden achterhaald. Dat ontbrekende stuk bewijst geen heimelijke afvoer.	E §3.9, §4.1.3, K05 PIN / code: KST262419B-01
B07 · Najaar 1998 **Ongewone stoffen in bodem of stof bewezen plutonium of geheime nucleaire lading**	Speculatie. Volgens het retrospectieve persoverzicht berichtte Trouw begin oktober over milieumetingen en mogelijke nucleaire verbanden. De 27-kg-plutoniumvariant staat ongedateerd in de enquête-inventaris.	**Onbewezen**	Milieumetingen leverden geen identificatie van geheime nucleaire vracht op. Aangetoond verarmd uranium was een bestanddeel van de vliegtuigconstructie.	De aanwezigheid van een stof in een milieu- of stofmonster bewijst niet dat zij als vracht werd vervoerd. Verarmd uranium en plutonium zijn verschillende stoffen.	P01, E §3.20, §4.7, hfdst. 5, R01 PIN / code: 19931012-01; KST262419B-01

Rampplek en recorders

Bijlmerramp / peildatum 14 oktober 1998

Bewering of variant	Herkomst en type	Uiteindelijke status	Wat de bronnen vaststellen	Wat openblijft of niet volgt	Bron / PIN
C01 · Juni 1993; 1994; voorjaar 1998 **De ‘mannen in witte pakken’ vormden een geheim bergingsteam**	Complotvariant. Vincent Dekker (Trouw, boek 1994) bracht de verhalen. Pierre Heijboer (de Volkskrant) leverde zestien getuigenverklaringen aan de Rijksrecherche.	**Deels verklaard; geheim team onbewezen**	Veel meldingen waren terug te voeren op reguliere hulpverleners. Voor enkele vond de commissie geen verklaring. Zij stelde geen inzet van Nederlandse of Israëlische veiligheidsdiensten op de rampplek vast.	Onverklaarde meldingen bewijzen geen geheime actie. De enquête bekritiseerde wel de opzet en rapportage van het Rijksrechercheonderzoek.	I14, I02, K02, E §3.9, §3.15 PIN / code: 19921018; KST262419A-01
C02 · 3 apr. 1998 en voorjaar 1998 **Mossad en BVD opereerden samen op de rampplek**	Complotvariant. De Telegraaf publiceerde over BVD en Mossad; de Volkskrant en Heijboer brachten getuigenmeldingen over Israëlische bezoekers.	**Niet ondersteund**	Israëlische bezoekers waren er, onder wie de ambassadeur en El Al-managers. De BVD werd geraadpleegd over een mogelijke aanslag, maar bezocht de rampplek niet. De commissie ging niet uit van inzet van Israëlische geheime diensten.	Twee meldingen bij commandovoertuigen bleven ongeïdentificeerd. Dat maakt de gestelde samenwerking niet bewezen.	Q01, E §3.11, §3.15, I07 PIN / code: KST262419A-01
C03 · Begin april 1998 **Helikopters brachten buitenlandse agenten in witte pakken**	Complotvariant. Trouw en andere media brachten helikoptermeldingen; de vaste Kamercommissie vroeg door.	**Deels bevestigd; buitenlandse inzet onbewezen**	Een marinehelikopter en twee politiehelikopters bezochten het rampterrein op de avond van de ramp. Er waren geen overtuigende aanwijzingen voor andere helikopters.	Het vastgestelde Nederlandse hulpverkeer ondersteunt geen buitenlandse geheime missie.	I16, E §3.13 PIN / code: KST262419A-01
C04 · Voorjaar 1998 **De Franse bergingsploeg was een dekmantel**	Complotvariant. In media werd de Franse ploeg geheimzinnig genoemd; woordvoerder Klaas Wilting bevestigde politiebegeleiding.	**Opgehelderd**	Het ging om een reguliere vrijwillige reddingsploeg uit Frankrijk, die onder politiebegeleiding hulp verleende.	De aanwezigheid is bevestigd; de ploeg werd door de enquête geïdentificeerd als vrijwillige hulpverleners.	E §3.12 PIN / code: KST262419A-01

Rampplek en recorders · vervolg

Bijlmerramp / peildatum 14 oktober 1998

Bewering of variant	Herkomst en type	Uiteindelijke status	Wat de bronnen vaststellen	Wat openblijft of niet volgt	Bron / PIN
C05 · 1993-1994; vervolg in 1998 **Witte pakken namen wrakstukken, lading of een recorder mee**	Complotvariant. Dekker legde het verband in zijn boek. De datum van het afzonderlijke konvooiverhaal van De Standaard is niet vastgesteld vóór de peildatum.	**Deels bevestigd; daderschap onbewezen**	De commissie zag aanwijzingen dat voorwerpen waren meegenomen en stelde vast dat bij het onderzoeksbureau stukken zoekraakten zonder aangifte. Ze vond geen aanwijzing dat mannen in vreemde witte pakken de stukken meenamen.	Vermiste stukken zijn een reëel probleem. Wie specifieke stukken meenam en of de cockpitvoicerecorder daarbij zat, bleef onbekend.	I02, I07, E §2.8, §3.10, §3.19 PIN / code: KST262419A-01
C06 · 1 nov. 1994 (NOVA); 2 nov. 1994 (ANP) **De cockpitvoicerecorder was vóór vertrek verwijderd wegens militaire vracht**	Doofpottheorie. Victor Ostrovsky, voormalig Mossad-medewerker, in NOVA; ANP/RD bracht zijn uitspraak en de reactie van de RLD.	**Weerlegd**	De Raad voor de Luchtvaart en de enquête concludeerden dat de CVR aan boord was. El Al en getuigen bevestigden installatie; de recorder is bij type en serienummer geïdentificeerd.	Aanwezigheid vóór vertrek en vindplaats ná de crash zijn twee verschillende vragen.	X01, E §3.19.2, T PIN / code: 19921004(2); O001
C07 · 1992-1994 **De cockpitvoicerecorder kwam op de stortplaats terecht**	Speculatieve reconstructie. Vooronderzoeker Henk Wolleswinkel opperde deze mogelijkheid in een RTL-documentaire, volgens een recensie uit 1994.	**Open; niet aangetoond**	Er is op meerdere stortplaatsen gezocht en geen CVR gevonden. De enquête liet afvoer met het puin als mogelijke verklaring staan.	De hypothese is niet bevestigd of uitgesloten. De uiteindelijke vindplaats blijft onbekend.	X02, E §3.19, T PIN / code: O001; 19921004(2)
C08 · Eerste maanden na de ramp; uiterlijk 1994 **Een souvenirjager nam de cockpitvoicerecorder mee**	Speculatieve reconstructie. Vroeg gerucht, gedocumenteerd in een contemporaine boekrecensie. Geen individuele initiatiefnemer vastgesteld.	**Open; niet aangetoond**	De rampplek was in de eerste uren moeilijk af te sluiten. De commissie vond geen bewijs wie de CVR meenam, of dat hij überhaupt werd meegenomen.	Dezelfde open vraag kan meerdere scenario's hebben; die worden door de ontbrekende recorder niet bevestigd.	X02, E §3.10, §3.19 PIN / code: O001; KST262419A-01

Rampplek en recorders · vervolg

Bijlmerramp / peildatum 14 oktober 1998

Bewering of variant	Herkomst en type	Uiteindelijke status	Wat de bronnen vaststellen	Wat openblijft of niet volgt	Bron / PIN
C09 · 24-25 sep. 1993; boek 1994 **Een auto met vlaggetjes haalde de vluchtdatarecorder op de rampplek weg**	Speculatieve reconstructie. Gerda Mostaard was getuige in de berichtgeving van Pierre Heijboer en het boek van Vincent Dekker.	**Weerlegd voor de DFDR**	De vondst van de digitale vluchtdatarecorder op 7 oktober 1992 in Hangar 8 is gedocumenteerd. Een waarneming van een auto en een doos identificeert geen recorder.	De vraag wat er eventueel op de rampplek in de doos zat is niet beantwoord. Dit gaat over de DFDR, niet over de vermiste CVR.	P02, X03, E §3.18.2, T PIN / code: 19930925; 19921018
C10 · 25 sep. 1993 **Een getuige of haar verklaring werd door omkoping beïnvloed**	Doofpotbeschuldiging. Pierre Heijboer, de Volkskrant, over de verklaring van Mostaard en een verbalisant; geregistreerd in het PIN-dossier.	**Onbewezen**	In de geraadpleegde stukken is geen onafhankelijke bevestiging van omkoping gevonden. De documentatie van de DFDR-vondst in Hangar 8 staat daar los van.	De precieze formulering en rolverdeling zijn aan de publicatie toe te schrijven; een beschuldiging is geen vaststelling van schuld.	P02, X03, E §3.18.2 PIN / code: 19930925; 19921018
C11 · Okt. 1992-voor de enquête **Er waren veel meer doden, mogelijk bewust buiten de telling gehouden**	Speculatie over aantallen; daarnaast een doofpotvariant. Vroege onzekerheid en zorgen over ongeregistreerde bewoners; geen aanwijsbare eerste auteur.	**Officiële uitkomst: 43; verzwijging onbewezen**	De enquête controleerde de registratie, vermisten en begrafenisgegevens. Zij kwam op 43 doden: 39 bewoners en vier mensen aan boord.	De hoge eerste schattingen waren geen definitieve telling. De commissie vond geen nog vermiste personen die aan de ramp konden worden gekoppeld.	E §1.1, §3.17, I17 PIN / code: KST262419A-01

Uranium en gezondheid

Bijlmerramp / peildatum 14 oktober 1998

Bewering of variant	Herkomst en type	Uiteindelijke status	Wat de bronnen vaststellen	Wat openblijft of niet volgt	Bron / PIN
D01 · 12 okt. 1993 **Er zat 1.500 kg verarmd uranium in het neergestorte vliegtuig**	Controleerbare aantalsclaim. Stichting Laka publiceerde het getal in een persbericht over de Bijlmervliegramp.	**Weerlegd voor dit toestel**	De aanwezigheid van verarmd uranium staat vast. Volgens de in 1998 door RIVM beschreven reconstructie kwam het ECN voor dit specifieke toestel op 282 kg.	De algemene bron voor een 747 gaf geen betrouwbaar gewicht voor dit individuele toestel. Het verschil zegt niets over de individuele blootstelling.	X04, R01, E §3.20 PIN / code: 19931012-01; 19980401; F005
D02 · Okt. 1993; opnieuw sep. 1997 **Het uranium was geheime lading en de vondst werd bewust verborgen**	Doofpottheorie. Laka maakte de aanwezigheid publiek; Trouw stelde het niet melden en later de risico's aan de orde.	**Materiële vondst en informatietekort bevestigd**	Het waren balansgewichten in het vliegtuig, geen vracht. RLD en VROM waren in oktober 1992 op de hoogte; het Amsterdamse beleidscentrum kreeg geen melding.	Het niet informeren is een vastgestelde tekortkoming. Het bewijst geen geheime lading of gecoördineerde verzwijging door alle betrokken instanties.	X04, I18, E §3.20, R01 PIN / code: 19931012-01; 19970703; F005
D03 · 1993; vooral 1997-1998 **Vermist uranium was verbrand en veroorzaakte grootschalige vergiftiging**	Speculatieve reconstructie. Laka stelde verbranding aan de orde; Trouw berichtte over oxidatie; Echo publiceerde op 1 april 1998 over duizenden vermeend vergiftigden.	**Grootschalige vergiftiging niet aangetoond**	De enquête achtte oxidatie en verspreiding mogelijk. In Hangar 8 werd uraniumoxide vastgesteld. Niet teruggevonden materiaal is niet automatisch volledig verbrand of ingeademd.	RIVM reconstrueerde blootstelling; het latere medisch onderzoek onderbouwde geen algemene toxische verklaring voor het klachtenpatroon. Individuele klachten blijven een aparte vraag.	X04, Q01, E §3.18, §3.20, hfdst. 5, R01, M01 PIN / code: 19980401; 20231124; F006

Uranium en gezondheid · vervolg

Bijlmerramp / peildatum 14 oktober 1998

Bewering of variant	Herkomst en type	Uiteindelijke status	Wat de bronnen vaststellen	Wat openblijft of niet volgt	Bron / PIN
D04 · Maart-april 1998 **Zweedse tests bewezen verhoogde blootstelling aan verarmd uranium**	Speculatieve interpretatie. Stichting Visie liet Biospectron onderzoeken; de uitkomst kreeg media-aandacht.	**Niet ondersteund door de toets**	De minister meldde op 1 april 1998 dat het RIVM de metingen niet als aanwijzing voor verhoogde blootstelling aan verarmd uranium beoordeelde.	Dit zegt wat die metingen aantonen. Het ontkent de klachten niet en sluit niet op voorhand ieder individueel verband uit.	K03, M02, E hfdst. 5, R01 PIN / code: 20231124; F006
D05 · 28 maart 1998 en vervolg **Werknemers in Hangar 8 werden door uranium uit het wrak ziek**	Speculatieve causaliteit. De Volkskrant, Trouw en Het Parool berichtten over klachten bij KLM'ers en mogelijke blootstelling.	**Klachten en stof bevestigd; oorzaak niet bewezen**	De enquête stelde uraniumoxide in stof vast, maar kon de historische blootstelling per werknemer niet bepalen. De klachten waren aanleiding voor onderzoek.	De latere medisch-epidemiologische rapportage vond geen klachtenpatroon dat specifiek aan de ramp kon worden toegeschreven.	M02, E §3.18.4-3.18.5, hfdst. 5, M01 PIN / code: 19981012; 20231124; F006
D06 · 1993-1998; gedocumenteerd vóór okt. 1998 **Een verborgen giftige stof verklaarde de ziekte van bewoners en hulpverleners**	Speculatieve causaliteit en doofpotvariant. Bewoners en hulpverleners meldden klachten; verschillende media verbonden die met vracht, rook of uranium.	**Algemene verklaring niet aangetoond**	De enquête erkende de klachten en vroeg om systematisch medisch onderzoek. Vrachtdocumenten leverden geen bewijs voor een verborgen stof die het patroon verklaarde.	Latere onderzoeken vonden geen specifiek, aan de ramp toe te schrijven klachtenpatroon. Dat maakt de klachten niet minder reëel en beslist niet over elk individueel geval.	W01, E hfdst. 4-5, M01, M02, M03 PIN / code: 19990101; 20231124; F006

Bestuur en doofpot

Bijlmerramp / peildatum 14 oktober 1998

Bewering of variant	Herkomst en type	Uiteindelijke status	Wat de bronnen vaststellen	Wat openblijft of niet volgt	Bron / PIN
E01 · Nov. 1992; uitgewerkt in 1994 **De RLD vervalste de ware toedracht om zichzelf of de sector te beschermen**	Doofpottheorie. NRC stelde beslotenheid aan de orde; Dekker beschuldigde in Trouw en zijn boek de RLD van verzwijgen of verdraaien.	**Tekortkomingen bevestigd; vervalsing onbewezen**	De enquête zag bij de toenmalige rolverdeling een risico voor onafhankelijkheid en wees lacunes aan. Ze stelde ook vast dat het technisch onderzoek gangbare internationale procedures volgde.	Een zwakke waarborg of gebrekkige communicatie bewijst geen vervalsing. Een besluit over toegang tot dossiers is een afzonderlijke kwestie.	J02, J19, J20, E §2.5, §2.8, K04 PIN / code: 19921110; 19921000-02; 19921004(2)
E02 · 1993–1998 **Hulpverleners kregen geen informatie omdat het gevaar opzettelijk werd verzwegen**	Doofpottheorie. Trouw en andere media kaartten de informatie aan de brandweer aan; Van Gijzel stelde Kamervragen.	**Deels bevestigd; opzet niet algemeen vastgesteld**	De commissie stelde lacunes vast, vooral over uranium. Er waren wel afzonderlijke meldingen over de lading en het gevaar voor de hulpverlening.	De verkeerd voorgelezen NOTOC was een ander kanaal. De publieke onthulling daarvan op 3 februari 1999 valt buiten het ontstaanstijdvak van deze tabel.	J08, W01, E §3.16, §3.20, §4.4 PIN / code: 19921004; 19990204(1); 19990204(2)

Bestuur en doofpot · vervolg

Bijlmerramp / peildatum 14 oktober 1998

Bewering of variant	Herkomst en type	Uiteindelijke status	Wat de bronnen vaststellen	Wat openblijft of niet volgt	Bron / PIN
E03 · 1995-1998 als signaal **El Al was op Schiphol vrijgesteld van vrachtcontrole, dus de rampvlucht was afgeschermd**	Doofpotvariant. Van Gijzel bracht signalen bij de BVD; de precieze publieke formulering is beter gedocumenteerd tijdens de verhoren in 1999.	**Beveiligingsregeling bevestigd; vrijstelling onbewezen**	Een bijzondere beveiligingspositie bestond. De enquête signaleerde dat medewerkers die mogelijk ruimer opvatten; twee BVD-meldingen over andere transporten hielden geen verband met de rampvlucht.	De commissie onderzocht de algemene positie van El Al niet als zelfstandige opdracht. De beveiligingsregeling bewijst geen uitzondering op vrachtcontrole.	E §7.3, K05 PIN / code: KST262419B-01
E04 · Okt. 1992-1998; publiek in 1994 **Één gecoördineerde doofpot verbond de route, lading, recorders en rampafhandeling**	Overkoepelende doofpottheorie. Vroege publieke aanwijzing: het boek van Vincent Dekker (1994) verbond verschillende vermoedens over verzwijgen of verdraaien. Niet elke later genoemde variant staat al in de vroege bron.	**Onbewezen als geheel**	De enquête stelde reële tekorten vast in informatie, afstemming en opvolging. Op afzonderlijke deelvragen kwam zij tot verschillende uitkomsten.	De vastgestelde tekortkomingen bewijzen geen gezamenlijk plan van overheid, luchtvaartmaatschappij, fabrikant en andere partijen. Open vragen blijven afzonderlijk staan.	I02, E §2.8, §4.7, §7.4-7.5, aanhangsel 80-81 PIN / code: 19921004(2); KST262419A-01; KST262419B-01

De statussen lezen. Weerlegd: de kernclaim botst met de stukken. Onbewezen: bewijs voor de gevolgtrekking ontbreekt. Open: meerdere verklaringen blijven mogelijk. Afgesloten: een instantie sloot een onderzoek af. Deels bevestigd: een feit staat vast, maar het verdergaande verhaal volgt er niet uit.

Buiten de peildatum. De publieke onthulling van de verkeerd voorgelezen NOTOC (februari 1999), het NRC-artikel over het gewichtsgat (maart 1999) en de geruchtengolf rond gemanipuleerd mycoplasma tijdens de openbare verhoren zijn niet als vroege zelfstandige theorieën geteld. De eerste openbare verhoren begonnen op 27 januari 1999.

Verantwoording en bronnen

De broncodes in de tabel zijn aanklikbaar. De parlementaire paragrafen staan bij de onderzoekslijnen.

Peildatum. De hoofdtafel stopt bij de instelling van de commissie op 14 oktober 1998. De enquête van 1998-1999 en latere studies toetsen de uitkomst. De vroegste gevonden publicatie kan later zijn dan het eerste gerucht. Waar alleen een toenmalige onderzoeksvraag of een latere terugblik beschikbaar is, staat dat erbij.

Onderzoeksassistent. De versie van Henk A. Pruis van 1 september 2026 is gebruikt als vindinstrument. Het PIN-register, de Beweringenbank en Open_vragen hielpen stukken selecteren. Originele publicaties dateren de bewering; technische, medische en parlementaire stukken dienen voor de toets.

Dekking. Ook het aanhangsel met alle 89 door de commissie verzamelde theorieën is gecontroleerd. De bijlage hieronder koppelt die nummers aan de hoofdtafel. De commissie dateerde die inzendingen niet stuk voor stuk. De inventaris is daarom breed, maar geen bewijs dat elk gerucht al vóór 14 oktober 1998 circuleerde.

E Parlementaire Enquêtecommissie, Eindrapport, Kamerstukken II 1998/99, 26 241, nr. 9, 22 april 1999. Paragrafen staan bij elke regel.
Primair · parlementair

T Raad voor de Luchtvaart, Aircraft Accident Report 92-11, 24 februari 1994 (scan via FAA).
Primair · technisch

K02 Brief minister van Justitie, 23 juni 1998, Kamerstuk 22 861, nr. 27: strafrechtelijk onderzoek.
Primair · parlementair

K03 Brief minister van VWS, 1 april 1998, Kamerstuk 22 861, nr. 19: Zweedse metingen en RIVM-beoordeling.
Primair · parlementair

K04 ACOI, Geen afgesloten hoofdstuk (2024), over toegang tot archieven.
Later · adviesrapport

K05 Enquête, bijlage C, inventaris van stukken, onder meer over UPS en militaire vluchten. Een indexvermelding bewijst geen claim.
Primair · inventaris

L01 NLR/NASA/TU Delft, simulatorstudie, NLR-TP-2017-120 (2017).
Later · technisch

J01 Vincent Dekker, Trouw, 29 oktober 1992: laatste minuut en route (Delpher).
Oorspronkelijke journalistiek

J02 Vincent Dekker, Going down, going down… De ware toedracht van de Bijlmerramp (Veen, 1994); Laka-beschrijving met achterflaptekst.
Catalogus van publicatie

J03 Trouw, 23 januari 1993, 'De RLD-verkeersleiders maken geen fouten' (Delpher).
Oorspronkelijke journalistiek

J04 Pruis, 'Scheefhangende motor': toegang tot Bertholet/TNO-context; toets in E §2.5.9.
Dossier en bronnen

J07 Joris van Casteren en Peter Vermaas, 'Bijlmergekte ontmaskerd', De Groene Amsterdammer, nr. 17, 28 april 1999 (kopie).
Oorspronkelijke journalistiek

J08 Vincent Dekker, Trouw, 16 september 1993: 'El Al-jumbo vliegende chemiefabriek' (Delpher).
Oorspronkelijke journalistiek

J11 Harm van den Berg en Karel Knip, 'Grondstof gifgas in Boeing El Al', NRC, 30 september 1998.
Oorspronkelijke journalistiek

J14 Vincent Dekker, 'Zwarte magie rond een black box', Trouw, juni 1993 (Delpher).
Oorspronkelijke journalistiek

J16 Enquête, §3.13, mediaberichten over helikopters en toetsing aan logboeken (NRC-weergave).
Primair · parlementair

Bronnen · vervolg

De broncodes in de tabel zijn aanklikbaar. De parlementaire paragrafen staan bij de onderzoekslijnen.

J17 **NRC, ‘Dossier Bijlmerramp-enquête’, rubrieken getuigen en gezondheid; voor de identificatie-uitkomst: E §3.17.**
Oorspronkelijke journalistiek

J18 **Trouw, oktober 1993, berichtgeving over verarmd uranium (Delpher). De aanleiding en tijdlijn staan in E §3.20.**
Oorspronkelijke documentatie

J19 **Wolleswinkel-dossier, PIN 19921110: reactie naar aanleiding van NRC-stuk over besloten onderzoek.**
Primair · documentdossier

J20 **W.M. Jochemsen, Trouw, 6 maart 1993, over Trouw en het RLD-onderzoek (Delpher; PIN 19930306 op de website).**
Oorspronkelijke journalistiek

M01 **Kamerbrief over de eindrapporten van het Medisch Onderzoek Vliegramp Bijlmermeer, Kamerstuk 26 241, nr. 47.**
Primair · parlementair

M02 **Peter Vasterman, Mediahype (proefschrift UvA, 2004), hoofdstuk 5, met systematische persinventarisatie 1998-1999.**
Wetenschappelijk · media

M03 **Peter Vasterman en Joris IJzermans, ‘Ziek van de ramp of van het nieuws óver de ramp?’, TMG 5(2), 2002, pp. 88-109.**
Wetenschappelijk · media

P01 **Escalatieschema mediaberichtgeving 1992-1999. Gebruikt als vindhulp voor mediamomenten, niet als eindtoets.**
Context · dossier Pruis

P02 **Pruis, Analyses, PIN 19930925: verwijzing naar de publicatie van Pierre Heijboer over getuige Mostaard.**
Register · journalistieke bron

P04 **Henk A. Pruis, El Al-vlucht 1862, AI-onderzoeksassistent, versie 1 september 2026. Gebruikte tabbladen: AI_basisregister, Beweringenbank, Open_vragen en Redeneerregels.**
Register · vindinstrument

P05 **Nationaal Archief, archief Rob van Gijzel (2.21.468), afdeling D: knipsels en uitzendingen. De inventaris geeft dekking, geen inhoudelijke verificatie.**
Archiefinventaris

W01 **Voorstel parlementaire enquête, brief 8 oktober 1998 en bijlage met vragen, Kamerstuk 26 241, nr. 1. Bewijst datering van de vragen, niet de waarheid van veronderstellingen.**
Primair · datering

X01 **ANP, ‘Ramp-Boeing had geen voicerecorder’, Reformatorisch Dagblad, 2 november 1994. Verslag van Ostrovsky’s uitspraak in NOVA.**
Oorspronkelijk nieuwsbericht

X02 **‘Vergaande speculaties over de Bijlmerramp’, recensie uit 1994 met verwijzingen naar de RTL-documentaire en eerdere CVR-scenario’s.**
Oorspronkelijke recensie

X03 **Pruis, ‘Anekdotisch bewijs’, met verwijzing naar de Volkskrant in september 1993 en getuige Mostaard.**
Context · broncitaten

X04 **Stichting Laka, 12 oktober 1993; herdrukt in bijlage 1 van het Laka-rapport uit 1998. Brondocument voor de claim van 1.500 kg.**
Oorspronkelijk persbericht

R01 **RIVM, Reconstructieonderzoek Blootstelling aan Uranium, rapport 609026002 (1998). Beschrijft de reconstructie van 282 kg en mogelijke blootstelling.**
Primair · blootstellingsstudie

P06 **Pruis, ‘Speculatieve theorieën en constructies’. Gebruikt voor het vinden van vroege reconstructies; getoetst aan E en T.**
Context · onderzoeker

Q01 **Ed Steur, overzicht krantenknipsels 1992-1999; onder meer Echo en De Telegraaf, april 1998. Een kop is geen bewijs voor de inhoud van de bewering.**
Secundair · knipselindex

N01 **NLR, Flight Data Reconstruction El Al Flight 1862, NLR-TP-2003-392 (rapporttekst in het Pruis-dossier).**
Technisch · reconstructie

Kruisregister: 89 vermeldingen

Aanhangsel van de enquêtecommissie / nummers 1-30

Verwijzingen zijn naar de hoofdtafel. Een tilde (~) betekent een verwante maar niet identieke claim. Een streepje betekent geen afzonderlijke vroege datering gevonden. Ook een verwante rij dateert de exacte variant niet.

Nr.	Korte omschrijving	Hoofdtafel
1	Aanslag als oorzaak	A07
2	Vogels in de motoren	-
3	Slecht onderhoud als oorzaak	A04~; A05~
4	Weer als oorzaak	-
5	Trillingen braken de breekpennen	-
6	Reputatie van het toestel als voorbode	-
7	Te lang doorgevlogen na motorverlies	A03~
8	Te veel manoeuvres na het motorverlies	A03~
9	Alleen de kleinste motoren waren nog bevestigd	-
10	Met twee motoren was landen onmogelijk	A03~
11	Verlies van hydrauliek na motorseparatie	-
12	Sabotage van de motorophanging	A07~
13	Motor 4 brak onafhankelijk van motor 3 af	-
14	Motorstall als oorzaak van het loskomen	-
15	Vleugelmetaal in de motoren als oorzaak	-

Nr.	Korte omschrijving	Hoofdtafel
16	Brandstof veroorzaakte asymmetrische gewichtsverdeling	-
17	Brandstof in de gondels deed de motoren afbreken	-
18	Oud toestel, onderhoud ontoereikend of te laat	A04~; A05~
19	Te laag en te langzaam gevlogen	A03~
20	Botsing met een vliegtuigtrap vóór de ramp	A05
21	Verkeerde belading belastte de kleppen	-
22	Slecht onderhouden vliegtuig	A04~; A05~
23	Langdurig onderhoud tijdens stop op Schiphol	-
24	El Al zou Boeing onder druk hebben gezet	-
25	Bemanning te oud	-
26	Opleiding van de bemanning onvoldoende	-
27	Israëlische veiligheidsdienst beval terugkeer	E03~
28	Bemanning onderschatte de noodsituatie	A03~
29	Opzettelijk neerstorten in de Bijlmer	A07~
30	Geen poging om het toestel te stabiliseren	-

Kruisregister: 89 vermeldingen

Aanhangsel van de enquêtecommissie / nummers 31-60

Verwijzingen zijn naar de hoofdtafel. Een tilde (~) betekent een verwante maar niet identieke claim. Een streepje betekent geen afzonderlijke vroege datering gevonden. Ook een verwante rij dateert de exacte variant niet.

Nr.	Korte omschrijving	Hoofdtafel
31	Bemanning wist dat motoren fysiek ontbraken	A02~; A03~
32	Kaagbaan ten onrechte geadviseerd	A03
33	Toren onderschatte de noodsituatie	A02~; A03~
34	Verkeersleiders kenden de ernst niet	A02~; A03~
35	Personeelstekort bepaalde de baanvrijgave	A03~
36	Paniek verklaarde wisselingen van radiofrequentie	A03~
37	Radiostilte zou contact met Israëlische dienst aantonen	A08~
38	Vluchtdata zouden contact met Israël bewijzen	A08~
39	Vierde inzittende zou contact hebben gelegd	-
40	Vierde inzittende als geheim agent met eigen zender	-
41	Mossad stuurde baankeuze en route	A03~; E03~
42	Wraakactie van de Mossad	-
43	Vermeende smokkel van 27 kg plutonium	B07~
44	Vuurbal als vermeend bewijs van nucleaire vracht	B07~; D02~
45	Vermeende geheime goederen van Shell	-

Nr.	Korte omschrijving	Hoofdtafel
46	De lading zou uit post bestaan	-
47	Ernstige overbelading	A06
48	Rook en licht als vermeend bewijs van zware munitie	B01~
49	Verpakking maakte luchtvervoer ontoelaatbaar	B02~
50	Manipulatie van vrachtpapieren	B03
51	Gevaarlijke goederen zouden niet zijn uitgeladen	E02~
52	Vrachtpapieren zouden echte vracht niet dekken	B04
53	Vrachtbrieven zouden om geheimhouding zijn vervalst	B03; B04~
54	Vermeende 1.500 kg uranium als contragewicht	D01
55	Massale afvalstort in Beverwijk	-
56	Een motor van een DC-3 zou zijn gedumpt	A06~
57	Verplaatste wachtzone zou de crash hebben veroorzaakt	A01~
58	Water niet zichtbaar vanuit de cockpit	A03~
59	Extra rondje door hoogte of bestuurbaarheid	A01
60	RLD zou extra rondje hebben opgedragen	A01~

Kruisregister: 89 vermeldingen

Aanhangsel van de enquêtecommissie / nummers 61-89

Verwijzingen zijn naar de hoofdtafel. Een tilde (~) betekent een verwante maar niet identieke claim. Een streepje betekent geen afzonderlijke vroege datering gevonden. Ook een verwante rij dateert de exacte variant niet.

Nr.	Korte omschrijving	Hoofdtafel
61	Over Almere met een vuurbal	A01~
62	Meerdere gebouwen zouden vóór inslag zijn geraakt	A01~
63	RLD zou maatschappijen ten koste van bewoners beschermen	E01~
64	Geheime of opgehaalde radarbanden	A08~
65	RLD zou gegevens achterhouden	E01~
66	RLD zou verschil tussen tijdreferenties verdoezelen	A08
67	RLD zou eigen verantwoordelijkheid ontwijken	E01~
68	Gebrek aan onafhankelijkheid van de RLD	E01
69	Te weinig gebruik van ooggetuigen of andere bronnen	A01~; A02~; E01~
70	Wolleswinkel zou foutief klepgebruik verhullen	E01~
71	Laatste vluchtminuten zouden opzettelijk niet zijn onderzocht	A01~; E01~
72	Manipulatie van de DFDR bij uitleespoging in het VK	A08~
73	Witte pakken zouden nucleair responsteam zijn	C01~
74	Buitenlandse ploeg ingevlogen en per bus vervoerd	C01~; C05~
75	Helikoptertransport van de mannen in witte pakken	C03
76	Religieuze identificatie van de witte pakken	-
77	CVR zou bij de brandweerkazerne tussen afval hebben gestaan	C07~
78	CVR zou bij de crash zijn ontploft	C07~
79	BVD zou de cockpitvoicerecorder hebben meegenomen	C02~; C05~
80	Nasleep als één samenzwering	E04
81	Gecoördineerde verzwijging door meerdere organisaties	E04
82	Aanhoudende vergiftiging door stof van onderdelen en vracht	D03~; D06~
83	Helikopters van het Duitse leger op de rampplek	C03~
84	BVD zou beeldmateriaal hebben laten vernietigen	C02~
85	Rioolbreuk als verklaring voor ziekten	D06~
86	Bewuste spreiding van getroffenen bij herhuisvesting	-
87	Laatste beelden zouden aan El Al zijn verkocht	-
88	Puin van flats zou in wegen zijn verwerkt	-
89	Kerosine zou uitzonderlijke tulpengroei hebben veroorzaakt	-